

TURINYS

Kas ta (ne)tvarka? 8 psl.

I. Vaiko mąstymo tvarka 10 psl.

Vaikiška savybė nr. 1: dabartukas **10 psl.**

Vaikiška savybė nr. 2: savanaudiškumas **13 psl.**

Vaikiška savybė nr. 3: vaikiška motyvacija (ne)veikti **15 psl.**

Vaikiška savybė nr. 4: genialumas **17 psl.**

Vaikiška savybė nr. 5: mokymasis Veidrodžių karalystėje **19 psl.**

Vaikiška savybė nr. 6: stebuklinga kasdienybė **21 psl.**

Vaikiška savybė nr. 7: vaikui reikia vado **23 psl.**

II. Ritmo ir ritualų tvarka 27 psl.

Svarbiausios vaiko dienos dalys **27 psl.**

Miego tvarka **29 psl.**

Ritualų dainelės **32 psl.**

III. Daiktų organizavimo tvarka 38 psl.

Daiktų organizavimo principai **39 psl.**

Veiklos zonų kūrimas **48 psl.**

IV. Laisvo kūrybinio žaidimo (ne)tvarka 52 psl.

V. Tėvų poilsio tvarka 59 psl.

– Labas! Aš Netvarkos nykštukas!

– O aš edukologė, dviejų vaikų mama, nuoseklus ankstyvojo intelektualinio ugdymo praktikos Lietuvoje pradininkė, vaikų akademijų ir vaikų darželių „Mažųjų valdos“ įkūrėja ir idėjinė vadovė, knygų „Vienas vaikas – 7 intelektai“ ir „Septynių intelektų mankšta“ autorė Renata Lazdin.

– Oho! Na, tada aš, galima sakyti, esu mokslininkas. Visą savo nykštukišką gyvenimą aiškinsiu, ką mėgsta ir ko nemėgsta vaikai, ir supratau, kad apie vaikus būtų galima parašyti pačią stambiausią knygą (kaip ir apie nykštukus). Bet dar storesnę galima parašyti apie tvarką. Labai nemėgstu netvarkos! Joje ir galvą gali nusiauti, ir net patį galą gauti!

– Netvarka nepatinka ir man. Mūsų kartu galėtume apie tai ne tik pasikalbėti, bet ir knygą parašyti.

– Teisybė! Kviečiu kartu apkeliauti tvarkos ir netvarkos pasaulį.

- Draugiškai pasikalbėti apie (ne)tvarką namuose, kuriuose gyvena vaikai.
- Geriau susipažinti su pačiu savimi, savo emocijomis, o paskui jau paieškoti, kurgi slepiasi ta tvarka!
- Šią knygą vienu metu gali skaityti ir tėvai, ir vaikai. Kol tėveliams pasakosiu apie vaikiškos tvarkos anatomiją, vaikai galės smagiai pažaisti su Netvarkos nykštuku ir atlikti jo sugalvotas užduotis.
- Pala, pala, knygoje yra užduočių ne tik vaikams, bet ir tėvams!
- Be abejo, yra. Juk tvarka – tai gyva kelionė su daugybe netikėtų nuotykių.
- Tai ko dar laukiame? Pirmyn!

KAS TA (NE)TVARKA?

Vieni sako, kad netvarka yra meniška ir kūrybiška. Šį stereotipą paskatino filmai apie genijus. Deja, būtent genijai realiame gyvenime neretai kenčia dėl socialinių ir kasdienių įgūdžių stokos, ir jau dabar žinoma, kad vis dėlto kūrybiškesnis žmogus jaučiasi kurdamas struktūruotoje, tvarkingoje aplinkoje ir ritmiškoje rutinoje. Vaikai taip pat! Gyvendami tvarkoje jie yra pajėgūs suprasti ir atlikti daug daugiau, nei gyvendami chaosu. Tvarkoje jiems lengviau **gerai elgtis**, mokytis, klausyti tėvelių, nurimti. Kitaip tariant, daugiau tvarkos – daugiau ramybės namuose.

Dar vienas stereotipas – vaikas lygu netvarka. Tai netiesa.

Vaikams nepaprastai patinka tvarka. Tiesą sakant, vaikai yra tvarkos fanatikai.

Ir vis dėlto kiekvienas vaikas yra tikras dailiautojas. Šioje knygoje sužinosite, kaip suderinti šiuos sunkiai suderinamus interesus – daiktų gausos ir tvarkos.

Kas atsakingas už tvarką?

Mokykloje mokėmės, kad negalima rašyti už sąsiuvinio kraštinės linijos. Tai buvo nuolatinių diskusijų su mokytoja tema. Yra ir kitas būdas – lapo kraštą padengti vaškine kreidele. Rašiklis ant vaško nerašys. Panašiai galima elgtis reguliuojant vaikų ir tvarkos santykius. Už tvarką mažamečių vaikų gyvenime atsakingi tėvai, bet tai nereiškia, kad tėvai privalo tapti vaiko uodegėlėmis ir už juos viską tvarkyti. Suaugusiojo darbas – **taip sustruktūruoti tvarką**, kad jos nesilaikyti būtų beveik neįmanoma. Tinkamai organizuotoje aplinkoje vaikui aišku, kur koks daiktas yra ir kaip dera elgtis netikėtais atvejais.

Normalus netvarkos dydis

Net ir tinkamai struktūruotoje ir daiktų neperkrautoje erdvėje kartais nutinka taip, kad netvarka kaip mielės ima ir užauga. Šioje knygoje sieksime suprasti, kad vaiko gebėjimas susitvarkyti priklauso nuo santykio tarp jo amžiaus ir netvarkos masto. Ši knyga – tai nuorodos, kaip surasti **balansą** ir vaikui tinkamą tvarkos sistemą. Žinoma, vaikas – nuolat kintanti būtybė, todėl tai, kas jam patiko vakar, nebūtinai veikia šiandien, o kas veikia šiandien, nebūtinai pasiteisins rytoj. Tai gi, **pasitelkime lankstumą** ir pažvelkime į tvarką kaip į procesą. Neverta blogai jaustis, jei tvarka Jūsų namuose tai pamažėja, tai padidėja. Toks jos būdas ir tai yra normalu.

Tvarkos sudėtis

Vaikiško pasaulio tvarkingumą formuoja penki tvarkos principai. Pagal juos surašyti ir šios knygos skyriai.

Vaiko mąstymo tvarka. Viskas, ko reikalaujame iš vaiko, turi būti proporcinga jo mąstymui ir polinkiams. Verta prisiminti, kad suaugusiojo ir vaiko logika skiriasi, todėl knygoje išsiaiškinsime, kodėl ko nors paprašytas vaikas kartais apsisuka ir išeina tarsi tyčia mus erzindamas.

Ritmo ir ritualų tvarka. Būtent nuo to priklauso, ar vaikas ramus ir laimingas. Ritme gyvenančiam vaikui tvarkytis ir tinkamai elgtis seksis lengviau. Knygoje aptarsime, kokie dienotvarkės elementai yra svarbūs ir padeda ugdyti(s) tvarkos įgūdžius.

Daiktų organizavimo tvarka. Atskleisime kelias Montessori metodo paslaptis ir kaip jas diegti namuose, taip pat kokią misiją kasnakt prieš vidurnaktį turėtų atlikti Netvarkos nykštukas.

Laisvo kūrybinio žaidimo (ne)tvarka. Žaidimai yra būtini besivystančiam vaikui. Aiškinsimės, kas per padaras tas laisvas žaidimas ir kodėl jis toks netvarkingas. O gal jame slypi nematoma tvarka, kurią išmintinga gerbti?

Tėvų poilsio tvarka. Paskutinis, bet bene svarbiausias skyrius, kuriame aptariame, kaip pozityviai susidoroti su tėviškais iššūkiais ir natūraliai papildyti savo jėgų išteklius.

Vaikai seka pavyzdžiu ir labai sunkiai girdi žodžius. Tad mūsų, suaugusiųjų, darbas paprastas - kurti tvarką ir vis ją atkurti. Mažiau kalbų - daugiau darbų.

Kas nutinka, kai sutvarkome savo ir vaiko daiktus bei gyvenimo rutiną? Kodėl verta skirti dėmesio daiktų ir ne daiktų tvarkai?

- A. Atsiranda daugiau laisvo laiko.
- B. Atsiranda daugiau jėgų.
- C. Namuose padaugėja šypsenų.
- D. Vaiko elgesys tampa nuoseklesnis.
- E. Vaikas daugiau kuria, mokosi ir tobulėja.

Kaip skaityti šią knygą?

Ši knyga – tai praktinis vadovas. Geriausiai jos vertę pajusite, jei iš pradžių susipažinsite su visu turiniu, tai yra paaiškinančia teorija ir praktika, o tada imsitės žaisti tvarkos žaidimus ir savo namuose įgyvendinti tvarkos programą. Be to, šioje knygoje yra ir kūrybinė dalis vaikams. Parngtos užduotėlės ir veiklos padės su vaikais pradėti ne tik pokalbius apie tvarką, bet ir imtis realių veiksmų, kaip ją pasiekti.